

LJUDSKA SKUPŠČINA FLRJ KONČALA Z DELOM

Maršal Tito odlikovan z Redom junaka socialističnega dela

Beograd, 28. aprila. V četrtek popoldne se je nadaljevalo skupno zasedanje obeh svetov Ljudske skupščine FLRJ. Pred prehodom na dnevni red je predsednik Vladimir Simić sporočil, da je Ljudska skupščina prejela ob začetku svojega dela več pozdravnih brzojav iz vseh krajev naše države.

V diskusiji o ekspozeju zvezne vlade maršala Tita je prvi govoril v imenu poslancev Ljudske republike Srbije tovariš Voja Leković.

V uvodu je navedel nekatere podatke o razvoju LR Srbije ter se je pomudil zlasti na investicijah kapitalne izgradnje, rekonstrukciji in gradnji novih industrijskih podjetij.

Leta 1947 so investirali v državnem in zadržnem sektorju kmetijstva več kot šest milijard dinarjev, leta 1948 — 9.745.000.000, leta 1949 pa je dosegla vsota investicij 9.756.000.000 dinarjev. Letos bodo investirali v državi in zadržni sektor 17.743.000.000 dinarjev.

Rekonstrukcija, ki so jo izvedli v republikah podjetij, je nadaljeval Voja Leković, je znatno vplivala na republiko proizvodnjo. Leta 1939 je obratovalo 1412 podjetij s skupno 91.677 zaposlenimi delavci oziroma s približno 4.700.000.000 dinarjev vrednosti proizvodnje. Leta 1949 je obratovalo v Srbiji 1479 podjetij s 182.648 zaposlenimi delavci, vrednost proizvodnje pa je znašala 40.992 milijon dinarjev. Vzrok malega poročila štela leta podjetij v primeri z letom 1939, je v veliki koncentraciji malih podjetij, ki so jo izvedli od osvoboditve do danes.

Tovariš Voja Leković je navedel nato nekatere podatke, ki kažejo tudi znaten razvoj avtonomne kosovsko-metohijske oblasti. Razvoj v tej oblasti je razviden iz dejstva, da je bil v tej oblasti l. 1938 samo en premogovnik z 236 zaposlenimi delavci, lani pa se dvignilo na štiri in sedem premogovnikov s 1756 delavci. Tako stanje je tudi v drugih gospodarskih panogah.

Hitri gospodarski razvoj avtonomne kosovsko-metohijske oblasti je omogočil, da obratuje tam danes dvakrat več industrijskih podjetij kot pred vojno, s trikrat več zaposlenimi delavci.

Ko je pokazal na eno glavnih slabosti dosedanjega gospodarskega razvoja v tej oblasti — forsiranje tistih dejavnosti, ki so bile že pred vojno, je tovariš Leković dejal, da se bodo izvedle lela znatne spremembe — zgradili bodo veliko tekstilno tovarno ter številne gospodarske, zdravstvene in kulturne ustanove.

V imenu ljudskih poslancev Ljudske republike Crne Gore je govoril Nikola Kovačević, ki je prav tako poudaril, da bo vse naše ljudstvo z navdušenjem sprejelo ekspoze predsednika zvezne vlade, čimogorski narod pa bo to storil med prvimi. Tovariš Kovačević je zatem govoril o socialistični preobrazbi kmetijstva v Črni gori in uspehih, ki so bili doseženi na tem področju. Glede na rezultate, ki so bili doseženi v razvoju posameznih sektorjev kmetijstva v Črni gori, ni več daleč čas, ko bo mogla Črna gora z lastnimi sredstvi preskrbovati svoje prebivalstvo.

Ljudski poslanec Ivan Regent je dejal: Čeprav je običaj, da sledi po ekspozeju v skupščini daljša ali krajša diskusija, se bom v tem pogledu samo z nekaterimi kratkimi besedami omejil v imenu slovenskih poslancev, mogoče bi pa tudi reči, v imenu vse skupščine. Navdušen, s katerim je sprejel ekspoze ekspoze predsednika vlade tovariša Tita, je bilo tako, da mu ni treba dodati nobene nadaljnje besede. Med ekspozejem in po ekspozeju je bilo v tej skupščini samo eno sree, vladala je samo ena misel in samo ena volja, usmerjena k izgradnji socializma. Prepričan sem, da je ta naša skupščina, ki je resnični izraz volje naših narodov, s svojim odobravanjem potrdila, da hoče usmerjenost, ki je izražena v ekspozeju tovariša Tita, ter da bo delo pri izpolnjevanju te linije z vse-

mi silami in na vse mogoče načine podpirala, to bomo pa delali tudi mi slovenski poslanci v republiškem in zveznem merilu.

Kominformorske kapitulantske rase pripovedujejo sedaj o tem, kako namerava naša mirna in mala Jugoslavija, ki hoče v svoji hiši sama zgraditi socializem, napasti Sovjetsko zvezo in ves svet, vendar nas pa kakršno koli njihovo pasje lajanje v nobenem pogledu ne bo motilo. Imamo težave, ki jih bomo premagali, imamo zapreke, ki jih bomo obvladali. Pri tem pa je žalostna stvar ta, da danes kominformorske komunistične partije nimajo boljšega in lepšega posla, kot da svojim članom in delavstvu vsega sveta pripovedujejo, da trenutno proletariat v svetu nima nobene druge naloge, kot da bojkotira Jugoslavijo, da ovrta graditev socializma v Jugoslaviji itd.

Pa čeprav je žalostna, je to vsekakor gola resnica. Zoper to žalostno resnico, zoper to obrekovanje, zoper to njihovo blaženje imajo jugoslovanski narodi na razpolago eno samo sredstvo, to je delo. Delati disciplinirano, delati na tem, da bi v čim krajšem času zgradili socializem. V tem pogledu bi vnovič predlagal naši skupščini, da potrdi, kar je dejansko že dopolnje potrdila, da bomo usmerjenost, ki je izražena v ekspozeju, ter delo za uresničenje te linije na vse mogoče načine podpirali ter delali na tem, da se bo stvarno uresničila.

Diskusije se je nato udeležil ljudski poslanec Cvetin Mijatović.

»Po vsem tem, kar smo v naši republiki dosegli pri gospodarski in kulturni izgradnji in preobrazbi v zadnjih nekaj letih,« je dejal Cvetin Mijatović, »ni bilo težko stopiti pred množice.

V primeri z letom 1948 je narasla vrednost industrijske proizvodnje v zadnjih letih za petkrat, proizvodnja elektroenergije pa pa več kot dva in polkrat.

Z izročitvijo obratu novih industrijskih podjetij in central, ki so sedaj v gradnji, se bo Bosna in Hercegovina tako okrepila, da se o njej po razvoju industrijskih področij konec prve petletke ne bo moglo več govoriti kot o zaostali republiki. Vzprednost z razvito industrijo so bili storjeni vsi napori pri izgradnji družbene ravnosti — stanovanj, šol, bolnišnic in drugih kulturnih in socialnih ustanov. V treh letih petletnega plana je bilo in-

vestiranih v kapitalno graditev in družbeno raven v okviru republiškega plana več kot deset milijard dinarjev.

Razen zveznih investicij v težko industrijo, rudarstvo, elektrogospodarstvo itd. bomo samo letos investirali za zgraditev številnih velikih tovarn, hidrocentral ter drugih objektov več kot osem milijard dinarjev.

V Bosni in Hercegovini gradijo sedaj dve veliki kokarni, dve veliki kalorični centrali, veliko tovarno za celulozo in take velikane, kakor so Jablanica, centrale v Jajcu, Bihaće in druge.

»Zvezna vlada s tovarišem Titom na čelu,« je dejal komšo Mijatović, »je nenehno delovala pri krepitevi nižjih organov oblasti. Pri višjih organih državne uprave je vlada pobijala birokratska centralistična stremjenja, prizadevajoč si, da socialistična država ne sme postati nekakšna sila nad ljudstvom in da se v socialistični državi ne sme dovoliti ustanavljanje birokratske kaste s posebnimi interesi, kar so zagrešili voditelji Sovjetske zveze.

Na resničnih socialističnih načelih so določeni ukrepi, ki jih izvajajo pri reorganizaciji gospodarskega aparata, pri krepitevi funkcij in odgovornosti republiških vlad, kakor tudi pri lokalnih organih pri vodstvu gospodarstva.

»Ljubezen ljudskih množic avtonomne pokrajine Vojvodine,« je poudaril v diskusiji ljudski poslanec Luka Makiš, »je prišla tudi tokrat do izraza z njihovo udeležbo na volitvah dne 28. marca, prav tako kakor tudi z brezštevilnimi primeri delovnega heroizma pri delovnih akcijah na vseh področjih. Leta 1949 je bilo proglašeno v Vojvodini 20.825 udarnikov, od katerih je že več desetina izpolnilo svoje petletne naloge. Nekaj sto novatorjev in racionalizatorjev je znatno pripomoglo pri razvoju gospodarstva te pokrajine.

Zatem sta sodelovala v diskusiji v imenu ljudskih poslancev LR Hrvatske tov. Marko Belmić, v imenu LR Makedonije pa Vlado Malevski.

Tovariš Peter Stambolić je nato predlagal, da Ljudska skupščina sprejme resolucijo o ekspozeju predsednika vlade in s tem izrazi navdušenje poslancev obeh svetov Ljudske skupščine, s katerim so spremljali in sprejeli ekspoze maršala Tita. Tovariš Stambolić je prečital predlog resolucije, ki se glasi:

RESOLUCIJA o deklaraciji predsednika vlade FLRJ

Ljudska skupščina FLRJ je poslušala deklaracijo, ki jo je podal v imenu zvezne vlade predsednik vlade tovariš Josip Broz Tito, in ker meni, da deklaracija tako po svoji splošni politični vsebini kakor po konkretnih nalogah, ki se v njej postavljajo kot glavne za delo vlade v sedanjem času, v celoti ustreza interesom borbe narodov Jugoslavije za socializem, za boljše življenje naših delovnih ljudi in za neodvisnost Jugoslavije, sodi, da deklaracija predsednika vlade v celoti ustreza interesom utrjevanja miroljubnega mednarodnega sodelovanja in utrditve mira na svetu sploh, kar je stalna težnja narodov Jugoslavije in glavna osnova zunanje politike naše države.

Ljudska skupščina Federativne ljudske republike Jugoslavije odloča:

1. Ljudska skupščina FLRJ odobrava deklaracijo, ki jo je podal predsednik vlade na skupni seji obeh domov 27. aprila 1950. leta, in ob tem izraža popolno zaupanje vladi pod predsedstvom tovariša Josipa Broza Tita.

2. Ljudska skupščina poziva delovne ljudi in vse patriote naše države, naj z vsemi silami podpirajo delo FLRJ pri izpolnjevanju njenih nalog, t. j. z vso verno naj se lotijo sedanjih nalog vsestranske socialistične graditve naše države.

Resolucija je bila soglasno sprejeta.

Zahvala maršala Tita

Po sprejetju resolucije je ljudski poslanec Djoko Pajković predlagal v imenu skupine ljudskih poslancev, naj Ljudska skupščina FLRJ za neutrudljivo delo in posebne zasluge v borbi za zgraditev socializma podari predsedniku vlade in ministru za narodno obrambo maršalu Titu »Red junaka socialističnega dela«. Ta predlog so podpisali ljudski poslanci Isa Jovanović, Alija Sirotanović, Rade Žigić, Kosta Nagy, Dragi Stamenković, Franjo Gažić, Hasan Brkić, Dževdet Hamza, Zvonko Brkić, Avdo Humo, Dušan Brkić, Sreten Vukosavljević, Iso Mirković, Stanko Opačić, Sotil Pal, Voja Radić, Pasaga Mandžić, Niman Džević, Zagorišek Anton, Ravtar Marija, Simonić Franc, dr. Tavčar Igor, Djuno Risto, Brajkovski Živko, Kemal Sejtula, Vasil Djorgov, Marjanovski Nikola, Jasar Aliji, Ninko Petrović in Pajković Djoko.

Vsi ljudski poslanci so pozdravili ta predlog z vstajanjem in dolgotrajnim poskanjem ter ga soglasno sprejeli.

Maršal Tito se je zahvalil za to odlikovanje in izjavil:

»Tovariši in tovarišice ljudski poslanci! Odkrito vam moram reči, da sem presenečen nad tem odlikovanjem, ker vem, da je v naši državi tisoč in tisoč hero-

jev socialističnega dela in vselej menim, da je treba odlikovati predvsem tiste, ki delajo po tovarnah, v rudnikih in posest, kjer se gradita in izgrajujeta naša država in socializem. Višji vodilni ljudje naj pridejo zadnji na vrsto.

Ker pa ste vi tako odločili, se vam moram najtopleje zahvaliti za to visoko priznanje in odlikovanje, ki sem ga dobil, saj menim, da je to odlikovanje — red junaka socialističnega dela, priznanje vsem našim delovnim ljudem, vsem herojem dela, ki so omogočili, da lahko mi, ki smo na čelu državne uprave, na čelu vlade, izpolnimo obveznosti, ki smo jih dali našim narodom. Tudi v prihodnje bom zastavljal vse svoje sile, da bom vreden tega visokega priznanja, da bom vreden tega velikega odlikovanja. Zastavljal bom vse svoje sile in če bo treba, bom dal tudi svoje življenje, da bi vnovič dokazal, da bom, dokler utripa moje srce, porsod, kjer bo najtežje.

Vsi ljudski poslanci so vstali in z dolgotrajnim aplavzom pozdravili besede tovariša Tita.

IZ DANASNJE ŠTEVILKE:

Maršal Tito odlikovan z Redom junaka socialističnega dela

Delo komisije OZN za klasično orožje — Lenin: Izbrana dela III. zvezek

Prvi velikan petletke v svobodni Primorski

Dopisi — Fizikultura

UKAZ vrhovnega poveljnika oboroženih sil, ministra za narodno obrambo FLRJ

s dne 28. aprila 1950

Beograd, 28. aprila (Tanjug). V počastitev proslave narodnega praznika 1. maja

u k a z u j e m i :

1. Na dan 1. maja bodo v okviru pregledov in mimohodov delovnih ljudi naše države sodelovale enote Jugoslovanske armade v prestolnici FLRJ v Beogradu in glavnih mestih ljudskih republik.

Za komandanta ešalona vojaških enot v Beogradu določam generalnega poročnika Veljka Kovačevića, za političnega komisarja pa generalnega majorja Vlada Ščekića.

Komandante in politične komisarje vojaških ešalonov v glavnih mestih ljudskih republik bodo določile komande vojaških oblasti.

2. Na predvečer 1. maja bodo izstrelili v Beogradu 15 častnih strelcev iz 50 topov, v glavnih mestih ljudskih republik pa 10 strelcev iz 20 topov.

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

Vrhovni poveljnik oboroženih sil, minister za narodno obrambo FLRJ maršal Jugoslavije JOSIP BROZ-TITO, Lr.

NOVI POSLOVNIK ZA SKUPNE SEJE OBEH SVETOV LJUDSKE SKUPŠČINE

Ljudska skupščina je zatem prešla na drugo točko dnevnega reda, na pretres predloga poslovnika Ljudske skupščine za skupne seje Zveznega sveta in Sveta narodov, ki ga je predložil klub ljudskih poslancev Ljudske fronte, v imenu kluba pa obrazložil ljudski poslanec dr. Josip Hrnčević. Predloženi poslovnik ima skoraj vse tiste predpise, ki so bili v dosedanjem poslovniku za skupne seje obeh svetov. Razen tega — kakor je dejal dr. Hrnčević, ima še nekaj pomembnih izprememb in dopolnitev. Člen 3 navaja tiste pose, ki sodijo v delokrog dela skupnih sej obeh domov. Ta člen se glasi: »Skupna seja Ljudske skupščine FLRJ razglasa ustavo, oziroma izpremembe ali dopolnitve ustave, voli in razreši prezidij Ljudske skupščine ali posameznega njegovega člana, imenuje in razreši dolžnost vlado FLRJ, predsednika ali člana vlade FLRJ, potrjuje ukaze Prezidija o imenovanju ali razrešitvi posameznih članov FLRJ, imenuje in razreši vrhovnega poveljnika oboroženih sil FLRJ, imenuje in razreši predsednika, podpredsednika in sodnike vrhovnega sodišča FLRJ, imenuje in razreši javnega tožilca FLRJ in njegove namestnike, izdaja sklepe o sprejetju novih republik v sestav Federativne ljudske republike Jugoslavije in potrjuje ustanavljanje novih avtonomnih enot, odloča o razmejitvi med posameznimi ljudskimi republikami, odloča o razpisu ljudskega referendumu, voli in razreši člane stalnih odborov Ljudske skupščine FLRJ ter člane anketnih in preiskovalnih odborov ter obravnava njihova poročila in predloge, odloča o vprašanjih vojne in miru, ratificira važnejše mednarodne pogodbe.

Oba sveta Ljudske skupščine lahko sporazumno odločita, da se skliče skupna seja zaradi obravnavanja drugih vprašanj, za katere menita, da je potrebno, da se Ljudska skupščina izjavi o njih

na skupni seji. Na skupnih sejah se obvezno razpravlja in odloča o vprašanjih, ki jih navedejo pred Ljudsko skupščino stalni ali anketni in preiskovalni odbori, izvoljeni na skupnih sejah.

Dr. Hrnčević je navedel še nadaljnje značilnosti novega poslovnika in izjavil, da je čl. 9 starega poslovnika določal, da lahko skupna seja obeh domov polnoveljavno rešuje vsa vprašanja, še je navzoča večina poslancev obeh domov. Da bi bili sklepi polnoveljavni, je bilo hkrati potrebno, da glasuje večina navzočih poslancev obeh domov. Ker je to bilo — kakor je poudaril dr. Hrnčević — v nasprotju z ustavo, ki sodi, da sta oba doma enakopravna, je bilo treba ta predpis prilagoditi ustavi. Zato se po predlogu novega poslovnika glasi člen 9 takole:

»Ljudska skupščina lahko na skupni seji obeh domov s polno veljavnostjo sprejema sklepe edinole, ako je navzočih nad polovico poslancev Zveznega sveta in nad polovico poslancev Sveta narodov. Za polnoveljavnost sklepa, sprejetega na skupni seji, je potrebno, da za predlog sklepa glasuje večina navzočih poslancev vsakega doma. Še ena nove odredba, vstavljena v predlog novega poslovnika, določa, da lahko Ljudska skupščina na skupni seji obeh domov voli anketne in preiskovalne odbore za vprašanja, ki jim jih bo skupščina dala v pristojnost.

Ljudska skupščina je soglasno sprejela ta predlog novega poslovnika za skupne seje obeh svetov Ljudske skupščine, ki je dobil takojšnjo veljavo.

V zvezi s tem je Ljudska skupščina takoj izvolila člane vseh stalnih odborov Ljudske skupščine. Po predlogih kluba ljudskih poslancev Ljudske fronte so izvolili v odbor za inozemske zadeve 20 članov, v odbor za narodno obrambo 15 članov, v odbor za ljudsko oblast pa 21 članov.

Ljudska skupščina bo kot najvišji organ ljudske oblasti neposredno skrbela za vprašanje preskrbe

Ljudska skupščina je zatem proučevala predlog o volitvi anketnega odbora za proučevanje preskrbovalnega sistema v FLRJ. Predlog o ustanovitvi tega odbora je dal ljudski poslanec Ivan Božičević, podpredsednik centralnega odbora Zveze sindikatov Jugoslavije. Tovariš Božičević je podčrtal, da je skrb za preskrbo delovnega ljudstva nedvomno na prvem mestu v delu zvezne vlade in drugih organov ljudske oblasti.

Minula tri leta so pokazala, da se petletni plan izpolnjuje tudi na sektorju dviganja življenjske ravni. V preteklem letu se je industrijska proizvodnja predmetov široke potrošnje povečala za 15 odstotkov v primeri z letom 1948. Lani so se v vseh kategorijah potrošnikov v zajamčeni preskrbi povečali obroki kruha za 50 g dnevno, sladkorja pa za 200 do 300 g. Lani in letos so se tudi povečale količine in se je razširil krog industrijskih predmetov za široko potrošnjo v zvezni zajamčeni preskrbi.

Božičević je izjavil, da so bile pri preskrbi delovnega ljudstva naše države nekatere pomanjkljivosti. Glavna pomanjkljivost je ta, da zvezna zajamčena preskrba ne posluje v redu. Norma zvezne zajamčene preskrbe se ne izpolnjuje vselej pravočasno. Precejšnja pomanjkljivost je tudi ta, da potrošniki ne dobijo pravočasno potrošniških nakazil ter da nekatere udarniki ne prejemajo dopolnilnih nakazil.

Eden izmed objektivnih vzrokov pomanjkljivosti v zajamčeni preskrbi je

nedvomno nagli porast delavskega razreda in mestnega prebivalstva sploh. Samo v prvih treh letih petletnega plana se je povečalo število delavcev in uslužbencev za približno en milijon, se pravi, skoraj za 100 odstotkov. Takšen nagel porast je bil nujen za izpolnjevanje nalog petletnega plana. V prihodnje seveda ne bo potreben tako nagel porast delavskega razreda zaradi porasta mehanizacije v našem gospodarstvu in zaradi tega, ker smo že zgradili vrsto podjetij kapitalne graditve, ki proizvajajo mehanizacijo za druga podjetja, proizvodnja sredstev za široko porabo pa bo rastla vedno bolj in čedalje hitreje.

Velike rezerve za dvig življenjske ravni so v slabi organizaciji v mnogih podjetjih in ustanovah ter v nediscipliniranosti pri delu in v fluktuaciji delovne sile. Tem slabostim še vedno zapadajo nekateri delavci in uslužbenci. Pri delu za izboljšanje preskrbe prebivalstva s predmeti široke potrošnje bo imela poleg premagovanja omenjenih težav veliko vlogo tudi odprava pomanjkljivosti v sami organizaciji distribucije, prav tako pa tudi borba proti površnosti, birokratizmu in neodgovornosti posameznih uslužbencev v preskrbovalnem aparatu itd.

Zaradi tega menimo, da je potrebno, da se Ljudska skupščina kot najvišji organ ljudske oblasti neposredno zanima (Nadaljevanje na 2. strani)

BORIS KIDRIČ ODLIKOVAN Z REDOM JUNAKA SOCIALISTIČNEGA DELA

Beograd, 28. aprila. (Tanjug). Prezidij Ljudske skupščine FLRJ je na podlagi I. člena zakona o Redu junakov socialističnega dela na svojo pobudo sklenil, da se za izkazane izredne delovne podvige v gospodarski dejavnosti, za zgraditev socializma in za krepitev moči in ugleda Federativne ljudske republike Jugoslavije odlikuje z Redom junaka socialističnega dela Boris Kidrič, minister vlade FLRJ, predsednik Gospodarskega sveta FLRJ in predsednik zvezne planske komisije.

Delo komisije OZN za klasično orožje

Odsotnost predstavnika LR Kitajske v OZN otežkoča izpolnjevanje njenih nalog

New York, 28. aprila. Dopiesnik Tanjuga poroča:

Jugoslovanski delegat Djuro Ninčić je izjavil na včerajšnji seji komisije Varnostnega sveta za klasično orožje, da ni mogoče uspešno rešiti problema ureditve in zmanjšanja oboroževanja, dokler ni rešeno vprašanje zastopstva LR Kitajske, katere nenavzočnost resno škoduje univerzalni OZN in njeni sposobnosti, da bi reševala postavljenе naloge.

Na začetku se je sovjetski predstavnik Malik predložil resolucijo, ki zahteva izključitev kuomintangovega delegata, ter zahteva, da takoj glasujejo o tej resoluciji. Ker je Kuomintangov delegat vztrajal, da ne smejo dati sovjetske resolucije na glasovanje, je predsednik komisije zastopnik Ekvadorja dr. Homero Viteri Lafronte poudaril, da je komisija Varnostnega sveta za klasično orožje pooblaščen za rešitev vprašanja akreditacije svojih članov ter je takoj dal sovjetsko resolucijo na glasovanje. Indija, Jugoslavija in ZSSR so glasovale za izključitev Kuomintangovega delegata. Proti izključitvi so glasovale Kuba, Francija in ZDA, zastopniki Ekvadorja, Egipta, Norveške in Velike Britanije pa so se vzdržali glasovanja.

Po glasovanju je sovjetski predstavnik Malik izjavil, da ZSSR ne bo sodelovala pri delu komisije Varnostnega sveta za klasično orožje in je zapustil sejo.

Komisija je nato začela pretepati resolucijo Generalne skupščine OZN z dne 5. decembra 1949 o klasični orožju, ki jo je poslal Varnostni svet s sklepom z dne 16. januarja 1950 v razpravo komisiji za klasično orožje. Ta sklep je bil sprejet brez udeležbe ZSSR, ki je 13. januarja samovoljno zapustila Varnostni svet, in Kitajske, ki ni navzoča v Varnostnem svetu brez svoja krivde.

Jugoslovanska delegacija se je že tedaj odločno protivila predlogu, da bi se vprašanje klasičnega orožja reševalo brez navzočnosti dveh stalnih članov Varnostnega sveta.

Na včerajšnji seji je zastopnik ZDA Frank Nash zahteval, da komisija ne gle-

de na to, da ni navzoč sovjetski delegat, nadaljuje svoje delo o klasični orožju.

Jugoslovanski delegat Djuro Ninčić je ugovarjal ameriški predlogu in dejal:

»Ureditev in zmanjšanje orožja je nedvomno eno izmed najbolj važnih in najbolj bistvenih vprašanj, ki čakajo združene narode, ker se neposredno nanaša na svetovni mir in varnost. To vprašanje se je razvilo v najbolj kočljivo vprašanje med vsemi, ki jih mora reševati naša organizacija; zato ga je treba čim bolj skrbno preučiti. Za to pa so potrebni najskrbnejši napor na vseh. Pred vsem je to vprašanje, ki se ga je treba lotiti z velikim realizmom. Vendar pa ne mislimo, da daje realistično pojmovanje pogojev, v katerih je bil dan predlog, naj komisija nadaljuje delo, tudi možnosti, da bo imelo to delo mirljubne in koristne uspehe. Tega ne mislimo glede na sedanj sestav komisije, ki po našem mnenju ni primeren za reševanje problemov te vrste. S tem nimam v mislih preostvoljne in očitovno neopravičene odsotnosti renega člana Varnostnega sveta. Kar imam v mislih je prisilna odsotnost zastopnika ene izmed največjih držav na svetu — Kitajske, kar tako resno škoduje univerzalnosti naše organizacije in njeni sposobnosti, da bi izpolnjevala svoje naloge. Moja delegacija se zaradi tega ne more strinjati z mnenjem tistih, ki predlagajo, naj komisija ob sedanjih pogojih nadaljuje preučevanje ureditve in zmanjšanje orožja. To ne pomeni, da bi se ne zavedali odgovornosti in resnosti tega vprašanja. Nasprotno, prav zato, ker se tega zavedamo, trdimo, da je treba ustvariti pogoje, da bomo mogli začeti z reševanjem tega vprašanja v upanju, da ga bomo rešili. Prvi pogoj pa je, da dosežemo sklep, ki ga je bilo že davno treba doseči, t. j. sklep o zastopstvu LR Kitajske. Ker tega še nismo storili, je ovirano normalno delo naše organizacije.»

Komisija ni sprejela stališča jugoslovanskega delegata in je poslala resolucijo Generalne skupščine z dne 5. decembra delovnemu odboru v preučitev. Odbor bo do 15. junija podal komisiji poročilo.

PISMO VODITELJICE ITALIJANSKIH ŽENA ki so bile v Jugoslaviji

Rim, 28. aprila. (Tanjug). Lina Cunio, podpredsednica Italijanskega združenja za borbo proti nepismenosti, ki je pred kratkim na čelu ekupine italijanskih neprednih žen obiskala Jugoslavijo in se udeležila proslave 8. marca v Beogradu, je poslala poslanstvu FLRJ v Rimu pismo, v katerem pravi: »Polet, zaupanje, volja in uspehi, ki so jih dosegli jugoslovanski narodi na vseh področjih dela in na kulturnem področju, so me očarali. Ko se zahvaljuje, da ji je bilo omogočeno obiskati našo domovino in se udeležiti proslave 8. marca, piše Lina Cunio poleg drugega:

»Posebno so me zanimali obiski šolam in tečajem za neplemene ter podatki o uspešnem pobujanju nepismenosti. Ko se zahvaljuje za gostoljubje, ki ga je uživala njena skupina v Jugoslaviji, izraža Lina Cunio svoje tople želje za napredek vseh ljudskih republik Jugoslavije, da bi moglo vsak dan bolj prepričljivo dokazati, kaj vse je mogoče doseči v socializmu.

Podobne izraze zahvale je prejelo poslanstvo FLRJ v Rimu tudi od drugih naprednih italijanskih žen, ki so 8. marca obiskale Jugoslavijo.

Novo vodstvo Italijanske demokratske stranke

Rim, 28. aprila. (Tanjug). Sinoči so na prvi seji novega vodstva italijanske demokratske stranke izvolili nove tajnike. Za tajnika za politična vprašanja je bil izvoljen poslanec Dosefiki, za tisk in propagando Tuppini, za organizacijska vprašanja pa Rumor.

Novi tajniki zastopajo tri najvažnejše frakcije demokratske stranke. Politični krogi v Rimu sklepajo, da je moral biti v vrhovih stranke dosežen začasni sporazum v spornih vprašanjih, ker so si med seboj razdelili vodilne položaje. To potrjuje tudi dejstvo, da je novi generalni tajnik stranke Gonella spremenil statut, ki določa samo enega organizacijskega sekretarja, in določil še dva nova položaja v vodstvu stranke.

Velika Britanija priznala Izrael

London, 28. aprila. (Tanjug) Reuter poroča, da je britanski minister Kenneth Younger izjavil danes v spodnjem domu, da je britanska vlada de iure priznala državo Izrael.

Pogajania o avstrijski pogodbi proložena na 22. maj

London, 27. aprila. — Po poročilu agencije Reuter so štirje namestniki zunanjih ministrov velikih sil, ki so se večeraj sestali v Londonu, začasno preložili konferenco o avstrijski mirovni pogodbi na 22. maj

252. seja opolnomočencev zunanjih ministrov za sklenitev avstrijske mirovne pogodbe je bila znova brezuspešna. Od lanskega decembra so pogajanja — za katera so lani na konferenci v Parizu odložili, da morajo biti končana do 1. septembra 1949. leta — zastala zaradi tega, ker se trenutno ne morejo sporazumeti o točki 48b predloga pogodbe. V tej točki je govora o avstrijskih dolgih nasproti Sovjetski zvezi. To se pravi — nadoknadi stroškov, ki jih je imela Sovjetska zveza takoj po vojni, ko je Avstriji nakazala materialno pomoč v vrednosti 155 milijonov šilingov. Da bi to vprašanje čimprej rešili, so se 8. lanskega decembra začela direktna pogajanja med sovjetsko in avstrijsko vlado. Le-ta pa do 1. marca t. l., ko so se namestniki zunanjih ministrov ponovno sestali, niso krenila z mrtve točke, zato se bila takrat pogajanja preložena na 28. april.

Ze nekaj tednov pred 26. aprilom pa je avstrijski zapadno orientirani tisk obširno poročal in hvalil načrte zapadnih sil, ki baje predvidevajo ukinitve visokih vojaških komisarijev za Avstrijo. Namesto njih naj bi uvedli civilne komisarije, ki bi bili, prav tako kakor tudi vojaške zasedbene sile, neposredno podrejeni veleposlanštvom treh velikih sil na Dunaju. Na ta način bi se samo

zmanjšal administrativni aparat zapadnih zasedbenih sil, kar bi pivilvalo na znižanje finančnih davkov, ki jih zasedba prinaša avstrijskemu ljudstvu. Ne oziraje se na to, ali so te vesti točne ali ne, se vendar vidi, da je avstrijski tisk več kot dober leden dni pred 26. aprilom psihološko pripravil avstrijsko javnost na gotov neuspeh novega sestanka opolnomočencev.

Z druge strani pa tudi je poskvel ni prišlo na Dunaj nikakršno poročilo o morebitnem napredovanju direktnih avstrijsko-sovjetskih pogajanj. Nikakršnih novih momentov glede točke 48b ni predložil niti sovjetski opolnomočenec Zarin, ki se je vrnil v London direktno iz Moskve, kjer se je zadnje tedna posvetoval v zvezi z avstrijsko mirovno pogodbo. Pač pa je — kakor poroča Reuter — na tej seji obložil avstrijsko vlado, da je prekršila že odobrene točke mirovne pogodbe o denacificaciji in demilitarizaciji. (Na zadnji seji zaveznškega sveta za Avstrijo je sovjetski visoki komisar generalmajor Svirdlov prav tako obložil avstrijsko vlado in napadne sile zaradi porasta neonacizma v Avstriji.)

Tako je vprašanje sklenitve avstrijske mirovne pogodbe znova preloženo na poznejši čas. Vse kaže, da obstajajo minimalne realne možnosti, da bi bila avstrijska pogodba sklenjena že letos. Ze iz navedenega pa se vidi, da so tako eni kakor drugi dezinteresirani na tem, da bi okupacijske sile iz Avstrije čimprej odšle in da bi Avstrija postala resnično suverena in neodvisna država.

Po priključitvi arabske Palestine Jordaniji

Odločitev vlade Hašemitskega Jordana o priključitvi arabskega dela Palestine je ustvarila povsem nov položaj na Bliznjem Vzhodu. Medtem ko je ta priključitev izzvala ostro reakcijo v Izraelu in arabskih deželah, pa je ta akt povzročil zelo zmerne odmeve v angleškem tisku. Predstavnik Foreign Office-a je izjavil, da je bila britanska vlada informativno konsultirana in da ne nasprotuje odločbi kralja Abdullaha. V tem smislu pišejo več ali manj vsi londonski listi.

Daily Telegraph piše v uvodnem članku, da ne predstavlja priključitev nenegega presečenja. Bila je pripravljena postopoma, kralj Abdullah je dal le ustavno formo dejanskemu stanju. Glede odmeva Abdullahaove akcije v Arabski ligi pa pristavlja, da bo »Liga poskusila vse, da reši fasado arabske enotnosti in prizna Jordan kot začasnega administratorja priključenege palestinskega ozemlja. Ostali listi pa smatrajo, da so nedavne volitve v Jordaniji položile osnovo za ta akt, ki je, kot piše Daily Herald, edina logična rešitev.

Splošno poudarjajo v prestolnicah zapadnih držav, da je ta priključitev dezavirala sklep Združenih narodov o internacionalizaciji Jeruzalema iz l. 1947. Kajti priključitev se nanaša ne samo na arabski del Palestine, marveč tudi na tisti del Jeruzalema, ki ga je v drugi polovici 1948. leta zasedla Arabska lega. Iz dejstva, da ni bilo v Amanu, prestolnici Jordanije, izdano nobeno

uradno poročilo, da je sedaj tudi arabski del Jeruzalema vključen v Jordanijo, sklepajo londonski krogi na to, da se bo jordanska vlada v primeru kakršnih mednarodnih komplikacij umaknila iz tako prepredila negativne posledice priključitve.

Glavno vprašanje, ki se v tej avrdi postavlja, je, ali se bodo določbe anglejskega sporazuma nanašale tudi na priključen del. V londonskih krogih predpostavljajo, da bo Velika Britanija v kratkem priznala ta najmočnejši korak jordanske vlade in tako razširila na priključen ozemlje klavzule o akcni obrambi, ki jih predvideva britansko-jordanski sporazum iz leta 1948.

Najmočnejša je bila brez dvoma reakcija v izraelskem tisku. Levičarski listi poudarjajo, da pomeni aneksija arabskega dela Palestine, da bodo »sedaj britanske baze na pragu Izraela«. V Izraelu smatrajo, da je s tem padel v vodo ne samo načrt o internacionalizaciji Jeruzalema, ki sta ga izraela in jordanska vlada kot direktno zainteresirani stranki že od vsega začetka odklonili, marveč tudi načrt za kontrolo tako imenovanih svetih mest.

Vedno bolj pa se na Bliznjem Vzhodu utrjuje mnenje, da se da vprašanje Jeruzalema rešiti samo z direktnimi pogovori med izraelsko in jordansko vlado in da so vsi poskusi zapadnih velmož rešiti to vprašanje, usmerjeni predvsem na to, da se utrjuje njihovi interes v deželah Bliznjega Vzhoda.

Popravki k ekspoziciji predsednika zvezne vlade maršala Titu v Ljudski skupščini FLRJ

V poglavju »Industrijska proizvodnja« mora biti v tabeli, ki kaže porast proizvodnje posameznih artiklov, pri parnih lokomotivah »odstotek v odnosu na 1951. leto namesto 25% = 23,0%.

V poglavju »Odnosi s Sovjetsko zvezo in državami ljudske demokracije«, ki pričena »Posamezne od teh držav so sodelovale v našem izvozu v letu 1949 na naslednji način«, se številke, ki se nanašajo na Madžarsko, nanašajo na Poljsko, številke, ki se nanašajo na Poljsko, pa veljajo za Madžarsko, številke, ki so navedene za Bolgarijo, veljajo za Romunijo in obratno.

V 6 pasusu istega poglavja, ki pričena »Padanje našega uvoza iz ZSSR in kominformskih držav v treh četrtletjih lanskega leta se je takola gibalo:« številke navedene za Madžarsko, veljajo za Poljsko in obratno, številke, navedene za Bolgarijo, pa veljajo za Romunijo in obratno.

V poglavju »Ekonomski odnosi s drugimi državami« v drugem pasusu, ki pričena »Srednjeročnih posejil nam je bilo odobrenih:« Za besedami »za lesno industrijo« je treba vrniti besedi »polg togo«.

V naslednjem pasusu mora biti v tretji vrsti namesto »12. maja 1947« »12. maja 1927«. V istem poglavju v 9. pasusu, ki pričena z besedami »Kako stoji stvar v industrijskimi rastlinami«, je treba namesto »a leta 1949 vsega 790 tona« »a 1949. leta vsega 970 tons.« (Tanjug).

(Nadaljevanje s 1. strani.)

za vprašanje preskrbe in da po svojem organu, ki ga je treba v ta namen ustanoviti, natanko preuči tedanje stanje, da bi se tako odpravile napake in pomanjkljivosti in bi se izboljšala preskrba.

Ljudska skupščina je zatem soglasno sklenila ustanoviti ta anketni odbor, narkar je začela preučevati predlog o ustanovitvi anketnega odbora za preučevanje odkupnega sistema. Ljudski poslanec Momčilo Marković je izjavil, da bi morala biti osnovna naloga tega odbora, prispevati k izboljšanju in izpolnjevanju odkupnega sistema, da se državi zagotovijo potrebna količina kmetijskih pri-

delkov, tako za prehrano prebivalstva kakor za potrebe industrije po surovinah.

Momčilo Marković je na koncu izrazil prepričanje, da bo ta odbor Ljudske skupščine lahko prispeval k zboljšanju odkupnega sistema. Nujno potrebno pa bo, da uradi in podjetja dajo anketnemu odboru na razpolago potrebne strokovnjake.

Ljudska skupščina je izglasovala ustanovitev tega anketnega odbora in sprejela seznam za izvolitev članov odbora.

Ob 19.20 je predsednik Vladimir Simić zaključil prvo redno zasedanje Ljudske skupščine.

Ivan Šibl, Mara Naceva, Božidar Damjanovič.

Svet narodov — zakonodajni odbor: Lado Ambrožič, Dmtar Šurlica, Miloš Carevič, Sulejman Filipovič, Gojko Garčević, Fadil Hodža, Grga Jankež, Rihard Krizman, Jože Lampret, Leo Mates, Slobodan Marjanovič, Radovan Njuškovič, dr. Miloš Moskovljevič, Tode Nošpalin, Bogdan Breščanin, Ninko Petrovič, Moša Pijada, Josip Rus, Ida Sabo, Jože Vilfan in Sreten Vukosavljevič; namestniki: Ševič Aleksander, Veli Šabad, Ante Vrkljan, Josip Jeras, Jovan Rogič.

Odbor za gospodarski plan in finance: Nisim Albakar, Vlaho Begović, Anka Berus, Vasilij Gorgov, Ivan Gošnjak, Rade Hamovič, Radivoj Davidović, Josip Jeras, Beno Kotnik, Vlado Krivice, Milosav Milosavljevič, Kiril Smiljevski, Milje Kovačević, Radisav Nedeljković, Mile Peruničič, Dragutin Sajli, Voja Brzentič, Nedan Pavlovič, Aleksa Tomić, Aleksandar Šerič, Josip Šestan; namestniki: Radivoj Jovanović, Anton Dolinšek, Franjo Tučan, Jašar Ajli, Ilija Matarič.

Mandatno-imunitetni odbor: Aleksa Tomić, Dragutin Sajli, Tone Suštaršič, Nikola Martinovski, Katarina Patančič, Vuka Radović, Radivoje Davidović; namestniki: Dušan Popović, Vera Gerušov, Ibrahim Šaton.

Administrativni odbor: Milan Smiljanič, Bogdan Oreščanin, Nikola Kotle, Franc Rakef, Muća Merime, Puniša Petrovič in Kreta Filipovič; namestniki: Svetozar Rittig, Blaže Koneski, Vlado Vujozić.

Odbor za prošnje in pritožbe: Marko Vujačić, Grga Jankež, Borisav Nedeljković, Pavel Lunaček, Rista Mijatović, Luka Makšič, Nikola Pešev; namestniki: Anton Augustinčič, Risto Djuinov, Florijan Brušič.

Sestava odborov Zveznega sveta in Sveta narodov

Beograd, 27. aprila. Zvezni svet in Svet narodov Ljudske skupščine FLRJ sta na včerajšnjih popoldnevnih zasedanjih izvolila člane posameznih odborov.

Zvezni svet je določil v zakonodajni odbor: Vanča Burzevskega, Dušana Diminiča, Ethema Cama, Josipa Hrnčevića, Mehmeda Hodera, Lajča Jaramazoviča, Isa Jovanoviča, Veličora Ljuliča, Maro Nacevo, Zivorada Ljubičića, Milana Popoviča, dr. Jerka Radmiloviča, Djura Salaja, Dušana Kvedra, Vladimira Simića, Iva Sunariča, Boška Šiljegoviča, dr. Maska Snuderla, dr. Metoda Mikuža, Milorada Vlahoviča in Veljka Zekoviča. Za namestnike so bili izvoljeni Miloš Mimič, Marim Cetinič, Krune Naumovski, Miško Kranjec in Dušan Brkič.

Odbor za gospodarski plan in finance: Risto Antunović, Ljubo Babič, Marko Belinič, Duško Brkič, Hasan Hukič, Komnen Gerovič, Glesan Salice, Ljubodrag Djurič, Tone Fajfar, Janez

Lenin: Izbrana dela III. zvezek

Dobro vemo, da splošnih načel in zakonitosti družbenega razvoja, ki so se konkretno pokazale pred in po Oktobriki revoluciji, pri študiju ne moremo pustiti v nemar. Brez njih tudi ni mogoče razumeti bistva naše borbe, to je naše revolucije in tudi ne sedanje dobe, v kateri se danes bori naša Partija. Leninova dela, ki oevetjujejo zgodovino boljševske partije, ostajajo tiata čudovita zakladnica, iz katere se vsi neprestano učimo, zakladnica, iz katere marksizem pred našimi očmi neprestano raste in se razvija dalje. To je danes pri nas vsakomur jasno.

Zato je izdajanje Leninovih Izbranih del v štirih knjigah pri Cankarjevi založbi izrednega pomena. Saj bodo v teh štirih knjigah, ki so prirejene po sovjetskem izboru v dveh knjigah, obešana vsa najvažnejša Leninova dela od prvih začetkov ustvarjanja Partije novega tipa po d njegove smrti. Od večjih del manjkata v tem izboru samo: »Razvoj kapitalizma v Rusiji« in »Materializem in empiriokritičizem« ki ju bo treba zlasti poslednjio, izdati posebej.

menitem zgodovinskem prelomu, Oktobriki revoluciji, je Lenin napisal vrsto znamenitih del trajnega pomena in vrednosti. Obenem pa je tudi ta doba po obširnosti njegovega publicističnega dela ena najplodovitejših, saj obsega v Zbranih delih kar štiri debele knjige.

Ko danes prebiramo strani nesmrtnega Leninovega dela, nam kajpada vedno pada v oči tisto, kar v polni meri velja tudi za nas in govori v prilog nam in ne njegovim »nezmotljivim« razlagalcem v Sovjetski zvezi. Tu najdemo znamenite Leninove aprilске teze, ki so nov, zato pomemben prispevek k razvoju marksističnega mišlja. V njih je Lenin postavil teoretičen temelj državi s proletariatom na oblasti, ki je zahteval republiko sovjetoj delavskih dninarah in kmečkih odposlancev, namesto parlamentarne republike. Treba je samo prebrati te teze, govore in članke o njih, temeljito se spoznati s specifično situacijo v Rusiji med februarjem in oktobrom (kajti tudi ruska revolucija je specifična, dasi je prva in — klasična), slediti njegovim ognjevitim nastopom na aprilski vserski konferenci RSDDP (b), na I. vserskem kongresu sovjetoj delavskih in vojaških odposlancev, proučiti članke, kakor so: »Nauki revolucije« in »Grozeca katastrofa in kako naj se z njo borimo«, pa nam bo živo stopila pred oči vsa teža in strahota tedanjega položaja v Rusiji, videli bomo Leninovo genialnost

Knjiga je prav za prav ostala nedokončana. Lenin jo je prvič izdal leta 1918. V eklepni besedi k tej prvi izdaji sam pravi, da je že pripravil načrt za VII. poglavje, ki naj bi nosilo naslov »Izkušnje ruskih revolucij 1905. in 1917. leta«, toda razen naslova ni utegnil napisati niti vrstice več. »Zmotila« ga je politična kriza, predvečer Oktobrske revolucije. Potem je bilo kajpak važneje in lape vodi revolucijo v praksi, kot je samo teoretično obdelovati.

Naslednji del zvezka obsega razdobje tik po izvršeni revoluciji do aprila 1918. leta in vsebuje dokumente II. vserskega kongresa sovjetoj delavskih in vojaških odposlancev, ki je začel z delom dan po zmagi revolucije, dalje razne uredbe in odločbe, ki jih je vse osebno pisal Lenin sam. To so klasični ukrepi, ki jih je izvedel tisti proletariati, ki je prvi za stalno prišel na oblast. Ti ukrepi pomenijo dialektično uporabo zahtev, ki sta jih nakazala že Marx in Engels v Komunističnem manifestu 1848. leta in so seveda prav tako osnova ukrepov naše ljudske oblasti po osvoboditvi (seveda jih je naš CK znal izkoristiti epet dialektično in nemehanično). Zvezek obsega nadalje več znamenitih Leninovih člankov, kakor n. pr.: »Kako naj organiziramo tekmovanja«, »Poročilo o vojni in miru na VII. kongresu RKP(b)«, »Poglavitne naloge naših dni«, »Neposredne naloge sovjetske oblasti« in druge, ki so pisani v težavnih mesecih po Oktobriki revoluciji in v pogovirih strahote pritiska imperializma na mlado sovjetsko državo. To so bile težave, »katerih do leta velikega preokreta

sploh ne moremo primerjati z nobenim drugim revolucionarnim naporom protiklasti in prihodnosti... kakršne lahko nastanejo samo enkrat v zgodovini, ker gre za zgodovino etalno napre...« (Kirič).

Občudujemo in ne bomo nikoli prenehali spoštovati nezlomljivo silo duha, katero so boljševiki v Leninom na čelu odprli človeštvu novo dobo. Leninizem je tudi za nas tisti močvirni vir, iz katerega smo črpali nauke za našo revolucijo, iz katerega črpamo nauke za graditev socializma še sedaj. V današnjih okoliščinah, ko se borimo proti revizionizmu CK VKP(b), pa je še posebej izredno važna študij Leninovih del. V Sovjetski zvezi so v mnogem revidirali Leninov nauk, ga napačno tolmačijo in pozabljajo na nekatero njegovo važne postavke. Toda objektivna dialektika, ne poslušna kakor je, pa je ravno v naši državi ustvarila hegelijansko negacijo sedanjega etanja v socializmu, v teoriji in praksi.

Naša dolžnost je, da proučujemo leninizem pri samem viru, da storimo vse, da se ta nauk zakorenini med našjimi plešmi. Samo na ta način bomo lahko dosegli pri množičah tisto zavest, ki je v naši meri že in mora vedno bolj biti globalna sila razvoja in podlaga za naša nadaljnje uspehe.

Prvi VELIKAN PETLETKE v svobodni Primorski

Tovarna pohišta v Novi Gorici prične obratovati prvega maja

Še pred dobrimi petimi meseci je stalo na stavbišču v Krombergu pri Novi Gorici komaj okostje nove tovarne pohišta. Na prostornem, 52.000 kvadr. metrov velikem zamočvirjenem zemljišču so se kazali prvi obrisi prvega velikan naše petletke v svobodni Primorski. Tedaj je bilo pokrito šele glavno obratno poslopje, sušilnica za panelne plošče in furnir ter kotlarna.

Za 1. maja pa prične obratovati naša nova, največja in najsodobnejša tovarna pohišta. Znanj solkanski mizarji, katerih umetniško izdelano pohištvo uživa sloves ne le pri nas, temveč tudi v tujini, so se preselili iz starih preprostih delavnic v sodobne industrijske obrate. Z njihove službe, da prične ta tovarna obratovati, ima razen kolektiva »Primorja« tudi kolektiv solkanske tovarne pohišta. Ko so lani za 3 odstotke preseglji letni plan, so obljubili, da bo nova tovarna letos 1. maja obratovala.

Za zgraditev in razvoj nove tovarne pohišta v Gorici so bili dani vsi osnovni pogoji. Za to je bila odločilna ne le tradicija solkanskih mizarjev, temveč tudi bližina surovinskih virov. Les je za razvoj lesne industrije na Primorskem ena najpomembnejših domačih surovin. Pod fašistično oblastjo je na Primorskem zavladao popoln gospodarski zastoj. Nova Jugoslavija pa je dala osvobodjeni Primorski v sorazmeroma kratkem času že več industrijskih objektov. Največje dosežanje industrijsko podjetje pa je nova tovarna pohišta v Krombergu, ki bo znatno prispevala za močnejšo gospodarsko in kulturno ureditev novega solkanskega središča — Nove Gorice.

Načrt za velikana

Projektanti so upoštevali, da bo proizvodnja v novi tovarni na tekočem traku, tako da se izdelek ne bo več vračal

Največji tovarniški objekt je glavno obratno poslopje, ki je tako veliko, da bi bilo v njem prostora za 6000 ljudi. Na ostrejšu tega poslopja je skoraj pol mi-

lijona strešnikov, za obitje nosilnih stebrov in stropov pa so porabili 4000 kvadr. metrov lesenitnih plošč. Že do jeseni lani so bile v grobem dograjene: glavno obratno poslopje, sušilnica s skladiščem za panelne plošče in furnir ter kotlarna.

Razsvetljevanje, ogrevanje in prezračevanje obratnih prostorov bo ustrezalo v novi tovarni vsem sodobnim zahtevam. Z ekshavstorskimi napravami bodo zbrali in sproti odvajali odpadke v kotlarno. Vsi prostori bodo ogrevani s prečiščenim toplim zrakom iz ekshavstov; topel zrak bo krožil, pokvarjenega pa bo naprava vsrkavala, ga prečiščila ter ga ponovno ogrevala. Obratni prostori bodo imeli vzorno razsvetljavo s svetilnimi teleski (steklenimi cevmi, ki so podobne onskim cevem). Svetila bodo dajala svet-

prejšnjo opremo tovarniških prostorov s strani kolektiva solkanske tovarne pohišta njihove proizvodnje ni oslabila. Kljub raznim izvenplanskim obrtniškim opravilom za potrebe nove tovarne so četrtletni plan preseglji za 24 odstotkov. 30 delavcev-mizarjev iz stare tovarne, združenih v tri brigade, ki so tekmovali pri obiljanju nosilnih stebrov in stropov, je to delo opravilo deset dni predčasno.

Zamudno, vendar nujno potrebno zateklovanje oken, kjer so porabili nad 1500 kvadr. metrov stekla, je delalo dokaj pregljavno.

Medtem ko so zaključevali v notranjosti dela, je velik buldožer od zore do mraka ravnal zemljišče. Samo pred glavnim poslopjem je prenesel v dolžino 800 metrov nad 4000 kub. metrov zemlje.

V soboto, dne 22. aprila je stara solkanska tovarna pohišta prenehala obratovati — zvečer so ustavili vse stroje in prenehali s proizvodnjo. V nedeljo, dne 23. aprila zjutraj ob šestih urah, pa so začeli iz nje preseljevati stroje v novo tovarno pohišta. To preseljevanje je trajalo ves teden.

Ne samo odstotki presegevanja plana v prejšnjih mesecih, temveč tudi 88 udarnikov in 4 racionalizatorji ter ostali najboljši delavci in mizarji, ki bodo v novih prostorih lahko še bolj povečali svojo storilnost, so jamstvo, da bodo za zastanek proizvodnje kaj kmalu popolnoma nadomestili.

K zapisnikom o graditvi tovarne upravičeno pripisem še naslednje. Že tedaj, ko so izdelovali načrte za tovarno, so mislili tudi na ljudi, ki bodo delali v novi tovarni. Blizu tovarne, na bližnji vzpetini, so odmerili prostor za 86 enostanovniških hišic. Šest teh hišic je že skoraj dograjenih ter bodo maja sprejele prve stanovalce — delavce in njihove družine iz nove tovarne. Razen teh hišic pa zidajo v Novi Gorici tudi stanovanjski blok s 24 stanovanji. Mizarji, člani kolektiva nove tovarne, ki bodo še stanovali v Solkanu, pa se bodo vozili z avtomobilom na delo in domov.

Upravno vodstvo stare solkanske tovarne pohišta, ki je že prevzelo novo tovarno v Krombergu, je pravilno skrbelo tudi za novi kader. Iz lani ustanovljene triletne industrijske šole, edine te vrste v Jugoslaviji, bo nova tovarna dobila 33 mladih strokovnjakov-mizarjev.

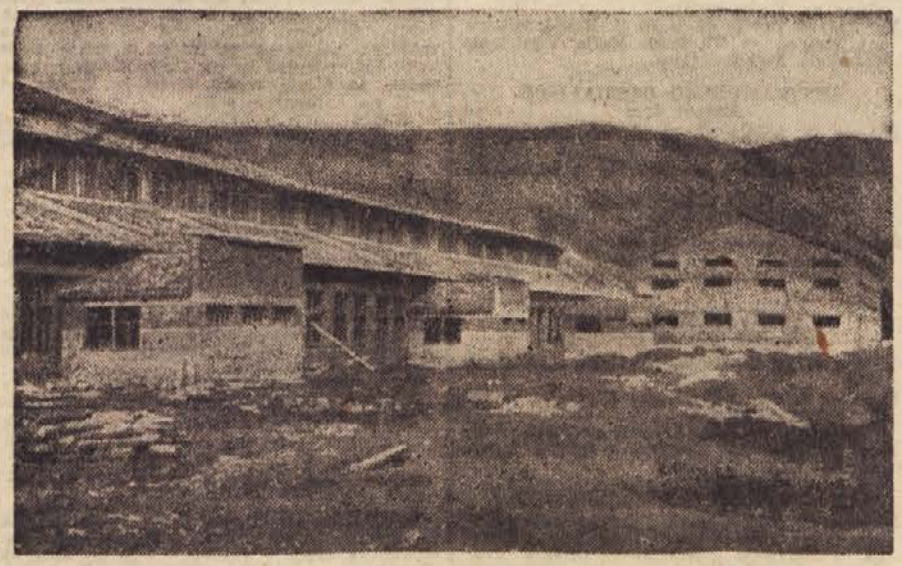
Še letos bodo v izpopolnitve obrata dogradili veliko sušilno lopo, garaže, skladišča pomožnega materiala, gasilni dom, mehanično delavnico in transformatorsko postajo. Uporabljali pa bodo tudi prostore stare solkanske tovarne pohišta, kjer bo poslej obratovala le žaga in rezala les za novo tovarno.

V novi tovarni pohišta prične delo 1. maja ob sedmi uri zjutraj; delali bodo ta dan le eno uro. Kolektiv se bo udeležil prvomajske proslave v Novi Gorici, nakar bo svečana otvoritev tovarne.

lobo, ki bo kar najbolj podobna dnevnim ljudem. Instalirali so električno napeljavo v dolžini 5 km. Cevi za svetlobna telesa bodo montirali šele kasneje. Za elektrifikacijo tovarne bi morali položiti tudi 3 km močnih zemeljskih kablov, ki jih pa niso prejel v pravem času. Da bo tovarna vendar začela obratovati, so po zaslugi obratovodje elektro podjetja v Solkanu, tovariša Hvaliča, položili začasne kable.

Zadnja bitka za tovarno

V nekaj mesecih — februarja, marca in aprila — je bilo treba opraviti in zateklovanje glavno obratno poslopje, sušilnico in panelne plošče in furnir ter kotlarno. Delavcem in strokovnjakom gradbenega podjetja »Primorja«, ki so nosili glavno težo pri graditvi tovarne, so se pridružili še delavci in strokovnjaki solkanske tovarne pohišta, za čim

S preurejenimi pletilnimi stroji se bo povečala proizvodnja nogavic

Proizvodnja vseh vrst nogavic doslej še ni bila dovolj velika. Zlasti je primanjkovalo boljših kratkih moških in ženskih nogavic. Tovarne trikotanih izdelkov pa dajejo precej dolgih svilenih nogavic. Proizvodnja kratkih nogavic je bila doslej precej kompromisna. V ta namen je bilo treba sedem vrst raznih strojev.

Naloga je bila, da bi s primernimi racionalizacijami preuredili pletilne stroje. Dobro jo je rešil tehnični vodja zagrebške tovarne nogavic »Jadranc« Ladišlav Šafarek. Preuredil je pletilni stroj za ženske nogavice tako, da je z njim

mogoče izdelovati tudi druge vrste nogavic. V ta namen je bilo treba izdelati številne nove strojne dele. Preurejeni stroj se je dobro izkazal. Poslej ni treba več sedem različnih strojev za več delovnih operacij. Po novem načinu bodo štirje delavci na treh strojih na dan izdelali 300 parov nogavic. Tovarna bo samo pri mezdah prihranila na leto nad din 2.400.000.—. Proizvodnja kratkih nogavic se bo zato samo v nekaterih tovarnah trikotane v LR Hrvatske povečala za 150.000 parov na mesec.

Naše glasbeno življenje

Letošnja živahna in pestra koncertna sezona prehaja v svoj višek. V razdobju dobrega meseca se je v filharmonični in unionski dvorani (koncertov v domu JA in v drugih dvoranah ne omenjam) zvrstilo kar 14 koncertov: po številu je bilo največ komornih oziroma solističnih (5 z Bachovim večerom, ki so ga izvedli slušatelji Akademije za glasbo in z absolutorijskim večerom mlade violinistke Sabine Skalarjeve 7), nato simfoničnih, oziroma vokalno-instrumentalnih (4), najmanj pa vokalnih (3). Zanimivo je, da je zdaj, ob višku sezone dokaj strnjeno sledilo skoraj 5 tako imenovanih stalnih koncertov, na katerih so bila izvedena izključno dela J. S. Bacha, nadalje Haydnov monumentalni oratorij »Štiri letni časi«, pa Beethovneve izbrane sonate na dveh večerih švicarskega pianista Baumgartnerja ter končno komorna dela sodobnega srbskega skladatelja Petra Konjovića. Nadalje: na teh večerih smo mogli spoznati dvoje novih slovenskih del, namreč godalni kvartet L. M. Škerjanca v Fis-duru ter koncert za violino in orkester mladega skladatelja Uroša Kreka; na teh večerih smo mogli pozdraviti koroške pevce in končno, na teh večerih smo prvič slišali mladinski zbor Slovenske filharmonije, ki je s tem nastopom potrdil upravičenost svojega obstoja in nakazal ugodne perspektive za nadaljnji razvoj. Ves ta in ostali spored je danes skoraj nemogoče podrobneje razčlenjevati, zato navajam v naslednjem ob njem le nekaj misli.

O stilnih koncertih, ki so v večjih kulturnih središčih že nujnost in dejanska potreba, smo že ponovno govorili v tem listu. Pri nas se od sedaj kljub ugodnim objektivnim pogojem (izvajalci, izredno zanimanje koncertnega občinstva) in kljub priznavanju estetsko-vzgojnega momenta nikakor niso mogli načrtno uveljaviti. Pogledimo samo pet zadnjih tovrstnih prireditev, ki jih omenjam zgoraj: dva koncerta je izvedel gost, pianist Baumgartner, Bachov večer je kot uvod v proslavo 200-letnice mojstrove smrti organizirala in izvedla Akademija za glasbo, večer skladb P. Konjovića pa je pripravilo Društvo slovenskih skladateljev. V nobenem primeru torej ne gre za načrtnost, temveč za slučajnost. Tudi tako imenovane »glasbene srede«, ki so v svojem zasnutku in začetku kanile izpopolniti vrzeli naše koncertne politike v tej smeri, so ostale le skromni poskusi, brez pravega sistema in perspektive. Da bo potrebno vsaj za prihodnjo sezono resno misliti na ta problem, je jasno, pri tem pa se orientirati predvsem na domače izvajalce.

V okviru teh koncertov posebej omenjam izvedbo Haydnovega oratorija »Štirje letni časi« in večer skladb P. Konjovića. Prvega zaradi tega, ker bi spričo grandioznosti in tehnosti kompozicije, ki je poleg solistov zaposlila celotni mešani zbor in orkester Slovenske filharmonije, utegnili biti višek letošnje koncertne sezone; drugega pa zaradi tega, ker se mi zdi potrebno pozdraviti misel Društva slovenskih skladateljev, ki je povabilo enega najvidnejših sodobnih srbskih skladateljev, da javnosti in še posebej slušateljem Akademije za glasbo govori o srbski glasbi in o nekaterih splošnih glasbenih problemih, in ki je ob tej priložnosti organiziralo tudi večer njegovih — pri nas tako malo znanih, a kvalitetnih komornih skladb, predvsem samospevov. (Izvajalci so bili: Z. Ojungec, J. Lipušček, P. Šivic, S. Baer in godalni kvartet Slovenske filharmonije). Izvedene skladbe so P. Konjovića predstavile kot toplega lirika, izrazito nacionalno orientiranega, moderno kompozicijsko tehniko obvladajočega tvorca, ki je prešel skoraj vsa kompozicijska področja od solospjeva preko godalnega kvarteta do opere. — Haydnovo obsežno delo kljub skrbni in temeljiti pripravi dirigenta J. Cipicja ni moglo prav zaživet. Na eni strani že sama izbira solistov ni bila najbolj posrečena, kar se je še stopnjevalo s stilno neskladnim in nerazumljivo — nepravilnim interpretiranjem (bas), na drugi strani pa je bil zbor pri vsej ugodni tehnični pripravi (intonacija, ritem, tempo), vendarle brez prave sočnosti in izrazne moči, vsaj ob prvi izvedbi.

Prvi nastop mladinskega zbora Slovenske filharmonije, ki ga je vodil Avgust Suligoj, je dokazal resno in pravilno umetniško pot, ki mora biti odločilna za delo takega profesionalnega ansambla: zbor je bil namreč tehnično nad vse skrbno izdelan, čeprav še ne izrazno dovolj bogat in miansiran, kot bi to želeli. Prihodnji nastopi bodo prav gotovo nudili vedno več in več intenzivnega doživetja, ki ga bo zbor ob taki tehnični pripravi in ob ugodnih časovnih pogojih lahko igrave posredoval. Lajevčevi »Koledniki«, Pozajčeva »Dorica« in

Simonitijska »Lepo moje ravno polje«, so prvi znanilci tega razvoja, obenem pa tudi potrdilo pravilnosti te poti in takega načina dela.

V interpretaciji godalnega kvarteta Slovenske filharmonije je bilo novo komorno delo L. M. Škerjanca v celoti najprej izvedeno ob priliki ustanovnega kongresa Zveze skladateljev, v Ljubljani pa 17. III. 1950. Kvartet ohranja v glavnem značilnosti skladateljevega dosedanjega načina dela; zdi se mi pa vendar potrebno poudariti, da je zlasti v prvem, skoraj bi rekli simfonično koncipiranem stavku očita tendenca po oblikovni strnjivosti — v skladu z izrazito tematiko — dosega najugodnejšo celoto, da je ta stavek po svoji zasnovi in originalnosti sorazmerno najmočnejši in najuspešnejši. Ostali stavki so v primerjavi s prvimi ali manj originalni in doživeti, (n. pr. drugi, čeprav v svoji spevnosti in liriki prikupen), ali oblikovno nerazviti in fragmentarni (predvsem III. stavek, kjer v Scherzu odločno prevladujeta pastoralni in lirični moment). V celoti delu ni mogoče odrediti spretnosti in barvitosti, s katerima pa skladatelj itak obeležuje domala sleherni delo.

Prvo celotno izvedbo Krekovega koncerta za violino in orkester smo slišali 14. IV. Krek je kompozicijsko študiral pri L. M. Škerjancu in koncert je njegovo diplomsko delo. Njegov III. stavek smo poslušali lansko leto na produkciji. Zlasti v I. stavku očituje Krek nesporno sposobnost in znanje: ugodno kontrastira, gradi in izpeljuje teme; dokajšnja razsežnost tega stavka ter šibkejša vsebinska in tudi oblikovna izrazitost II. stavka zmanjšujeta intenziteto dela, kar ostaja problematično tudi pri III. stavku, ki je sicer domisel, prepleten z virtuoznimi pasajaži violinske sola; ta domiselnost pa še vendarle ne prekorači tiste meje, ki bi bila potrebna za ugodno doživetje dela kot celoto. V splošnem je koncert zadostil svojemu namenu: dal je možnosti solistiki, da pokaže predvsem svoje tehnične sposobnosti. Nadaljnje razglabljanje o novih slovenskih delih ne spada več v ta okvir; revija, ki jo glasbeniki že dolgo časa pogrešamo in diskusijski večeri v okviru Društva skladateljev bodo morali reševati obširno in pestro problematiko, ki se vedno resneje pojavlja obenem z našo kompozicijsko tvornostjo in seveda tudi s pravkar na grobo obrtanima deloma.

Mešani zbor Glasbene Matice, ki se je s polovico koncertnega sporeda oddolžil spominu našega velikega Gallusa-Petelina, je v drugem delu svojega koncerta, zlasti z izvedbo Lajevčevih zbora, in v dodatku (»Barčica«, »Oor čez izaro«), dokazal veliko prizadevanje in voljo po resnem delu. V kolikor ni bila celota kvalitetno izravnan, je tu še vedno vprašanje dopolnitve in pomladitve zbora, ki je v času od osvoboditve do danes sicer že napravil korak naprej, je pa še vedno pomanjkljivo in kvalitetno neenakomerno zaseden.

Od ostalih prireditev naj omenim koncert violinista Mirana Vihra, ki je s pianistko Hildo Horak-Casovo izredno skrbno, v splošnem stilno verno, muzikalno in z zavidično tehniko izvedel obsežni spored Corellijevih, Bachovih in Respighijevih sonat, v drugem delu pa nekaj krajših slovenskih skladb. Solistov mladostni temperament, ki z izraznim ali dinamičnim forsiranjem mestoma skladbi morda ni bil v prid, je na drugi strani pripomogel, da je na primer Respighieva sonata zaživela v vsej bujnosti, neposredno in sveže. Še kratko pripombo k programu: drugi del sporeda je bil zaradi slogovne sorodnosti avtorjev (Škerjanc-Matičič, Szymanowski-Suk) in končno tudi vsebinsko — tehnične podobnosti znatno manj zanimiv kot prvi.

Misel, naj bi orkester Slovenske filharmonije izvedel program skladb, ki bi zajemale misli, čustva, doživetja itd., skladateljev, n. pr. na gorah, se mi zdi dokaj problematična. No, izvedba sama je to problematičnost prikazala v vsej luči. In pri tem: ali nimamo v slovenski literaturi nobenega tovrstnega dela, da bi ga postavili na program, če je že tak koncert potreben?

Končno naj omenim dvoje prireditev Akademije za glasbo, namreč Bachov večer in večer odlomkov slovenskih, oziroma hrvatskih oper. Obe prireditvi (dirigenta dr. D. Švara in C. Cvetko, režiser Z. Ojungec), sta izpričali resnost dela naše najvišje glasbene vzgojne ustanove in dokaj visoko tehnično in muzikalno dosepolo mladega kadra. Za operni večer veljajo te besede še posebej, saj se je tu lepo predstavilo skoraj dvajset mladih pevcev, ki so ob kvalitetni spremljavi opernega orkestra v tem prvem nastopu interpretirali predvsem izbrana slovenska dela »Gorenjski slavček«, »Matija Gubec«, »Ekvinokcij«.

Nov umetniški film »ZETEVI«

Od začetka tekočega meseca so v ateljeju filmskega mesta v Košutnjaku avdicije igralcev za novi umetniški film »Zetevi«. Številne fotografije igralcev na režiserjevi mizi so važna naloga izbire igralске ekipe za ta umetniški film.

Za nekatere vloge so igralci že določeni. Vaškega veleposestnika Baljita bo igral Milivoj Zivanovič, predsednika za druge Milana — Viktor Starčič, klateža Kosto — Aleksander Stojkovič, zasledbo za druge vloge pa še izbirajo.

Pisatelj scenarija Jugoslav Djordjevič je zajel več važnih dogodkov iz življenja mlade kmečke delovne zadrge v Čuruku ter preobrazbo in rekonstrukcijo naše vasi, borbo zadržnikov, da bi se za druga čimprej razvila in okreplila, sovravno delovanje kulakov ter pritaženo delovanje informbirojevca predsednika za

druge Milana. Film je zajel tudi nekaj osebnih dram.

Filmsko dejanje se neobičajno hitro razvija ter se konča v treh dnevih.

S prvo žetvijo pšenice in Vojvodini se bo pričelo snemanje tega umetniškega filma. Filmska ekipa bo snemala v vovodinski vasi Čuruku ves film, kjer bodo po potrebi zgradili tudi vse potrebne kulise. Pri umetniškem filmu »Zetevi« bo sodelovalo veliko število statistov pri velikih in pogostih množičnih scenah. Zaradi tega bo odšla filmska ekipa z režiserjem na teren že mesec dni pred začetkom snemanja, kj. bo organizirala vse potrebno za snemanje tega filma prav na kraju. Dovršitev filma je določena za konec tekočega leta.

V filmski ekipi so: režiser Miroslav Pejič, snematelj Veljbor Brkič, scenograf pa je Bela Dimitrijevič.

na mesto, od koder je prišel. Zato so tudi prostori primerno zgrajeni in razvrščeni.

Proizvajalni proces se bo začel takole: surovine bodo prispеле v tovarniško skladišča po železniškem tiru z železniške postaje v Krombergu. (V zvezli z prestavitvijo različne postaje iz Nove Gorice v Kromberg je ves regulacijski nastop Kromberga, ter nova cesta od mazarjevala v Novi Gorici, ki bo držala mimo tovarne pohišta profi Ajšević.) Grobo obdelan les bodo najprej osušili v »morveški« sušilnicah, od koder bo nadaljeval pot iz pomožnega skladišča polizdelkov skozi oddelek za lepljenje in vezanje plošč. V strojni delavnici bodo doblili kost pohišta že končno obliko. V sodobnih velikih dvoranah se prične sestavljanje, poliranje, tapetiranje pohišta ter pritrjevanje okovja. Pred vskladiščenjem bodo pohištvo še ovili in obili. Razen teh najvažnejših delavnic so še pomožna skladišča, kotlarna, mehanične delavnice, upravno poslopje, higienski prostori, dvorana za razstavljanje pohišta itd.

Lahko rečemo, da bo iz tovarne tekla nepretrgana reka pohišta — izdelovali bodo v glavnem fino furnirano sobno pohištvo. Spočetka bo tovarna izdelovala na leto na tisoče sodobnih garnitur in druge finejše pohištvene izdelke, kasneje pa še več. Najboljša ureditev prostorov, specialni montažni pultji in nepretrgan proces proizvodnje po tekočem traku, vse to bo vplivalo na hitrejšo, kvalitetnejšo in cenejšo proizvodnjo. Poseben konstrukcijski biro, sestavljen iz strokovnjakov in umetnikov, bo izdeloval načrte za novo pohištvo. V novi tovarni bodo dani tudi pogoji za izdelavo posameznega kakovostnega pohišta na umetniški višini. Tako bo zagotovljeno, da se bodo tradicije in pridobljene izkušnje solkanskih mizarjev ne le ohranile, temveč tudi razvijale in stopnjevale.

Nekaj zapiskov o graditvi tovarne

Gradbena dela za novo tovarno so bila dokaj težavna, ker je stavbišče na močvirju. Delavci in strokovnjaki »Primorja« so najprej, skupno s frontovci in mladinskimi brigadami, regulirali potok Koren in osušili močvirje. Celotno zemljišče je bilo treba tudi drenirati. Položili so gosto omrežje drenažnih kanalov. Samo pod glavnim obratnim poslopjem je napravljeno nad 2 km drenažnih kanalov. Razen tega so morali tla najbolje izolirati proti vlagi. Za tlak v obratnem poslopju so porabili nad 80.000 lesenih šestorogastih kock, kar znaša nad 30 kub. metrov lesa. V montažni dvorani pa so položili namesto lesenih kock 1700 kvadr. metrov ladijskih tal.

